

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Slovenec sme pred c. k. sodnijami zopet Slovenec biti.

Uže davno bilo je zaukazano, da morajo sodnije na Slovenskem, ako se zahteva ali potreba nanaša, slovenščino rabiti. Naenkrat pa je letošnje spomlad to bilo ustavljeno. No, sedaj je pala ova opovira, slovenščina, mili naš domači jezik, dobila je na domačih tleb svoje pravice nazaj. Slovenec sme na Slovenskem tudi pred ces. kralj. sodnijami Slovenec biti. Velevažna reč je se pa tako razmotavala:

V Kamniku na Kranjskem je Peter Keber zaradi motenja posestva tožil sosedo Jož. Mazoviča in Andreja Rančigaja. Nobeden ne zna nemški. Pri sodnji v Kamniku obravnavalo je se toraj vse slovenski in sodnik je tudi pismeno rzsodbo dal v slovenščini. Obsojena stranka je se pritožila in vsa reč je naposled prišla v Gradec pred višjo deželsko sodnijo, katerej predsednik je vitez plem. Waser. Ta je precej zaukazal sodniku v Kamniku, da ima od strank slovensko rzsodbo tirjati nazaj in jo nadomestiti z nemško; kajti le nemščina je sodnijsk jezik.

Zoper ta g. Waserjev zaukaz je pritožba dalje šla na Dunaj pred c. k. najvišje sodišče, kojemu predsednik je bivši minister Stremayer. Ta je v rzsodbi od 16. februarja 1881. potrdil to, kar je vitez plem. Waser bil zaukazal, češ, da je od one dobe, ko je občni sodnijski red (Allg. Gerichts-Ordnung) obveljal, na Kranjskem nemški jezik izključljivo pri sodnijah deželskonavadni jezik in se toraj imajo nemščine posluževati obedve stranki, njuni odvetniki, in se potem samo ob sebi razume, da se morejo tudi sodnijske odločbe in rzsodbe edino le nemški dajati; višja deželska sodnija v Gradci je toraj zelo pravilno postopala zastran sodnije v Kamniku, kajti tam je le nemščina sodnijski jezik. Tako je rzsodilo najvišje c. k. sodišče Dunajsko.

Ko je plem. Waser ovo rzsodbo, sodnijo v Kamniku zadevajočo, bil iz Dunaja prejel, jo je

ne samo tej sodnji najavil, ampak doposlal jo je vsem sodnijam svojega nadsodnijskega okroga na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem, to pa z okrožnico od 2. marca 1881 štev. 3005. Nasledek temu je bil, da sodnije na Slovenskem niso več sprejemale nobenih slovenskih vlog, kar je se vé Slovence nemilo dirnolo.

To je zazvedel na Dunaj minister pravosodja, g. dr. Pražak, ter je ta mesec odločno zavrnl vse, kar se je bilo slovenščini na kvar zgodilo. Isti plem. g. Waser, ki je 2. marca t. l. razposlal prvo okrožnico, moral je 12. okt. 1881 vsem svojim sodnijam najaviti drugo okrožnico, prvej nasprotno. Ova velevažna druga okrožnica se po „Slov. Narodu“ štev. 241 tako glasi:

„Gledé na ukaz visokega c. kr. justičnega ministerstva od 6. oktobra 1881, št. 15.537, kateri je tu sem došel s prezidijalno noto od 8. oktobra 1881, št. 7827, objavi se c. kr. . . . sodnji v imenu justičnega ministerstva naslednje: C. kr. justičnega ministerstva se je vsled preiskave, vršeče se pri jednej okrajnej sodnji na Kranjskem, polastila skrb, da ta . . . sodnija določbi c. kr. najvišjega sodišča od 16. februarja 1881, št. 1697, katera določba se je tej . . . sodnji vsled sklepa c. kr. nadsodnije v Gradci od 2. marca 1881, št. 3005 objavila, gledé uporabljenja zakonitnih zapoved, katere veljajo o rabi deželnega jezika pred sodnijami, prilaga veziven pomen.

Justično ministerstvo pa je čutilo potrebo, to . . . sodnijo tako poučiti, da omenjena najvišjega sodišča določba s tem, da se je vsled nadsodnijskega sklepa objavila sodnijam, svojega značaja, to je, značaja v specijelnem slučaji izdane določbe, kratko nikar izgubila nij, da ta določba vsled omenjenega sklepa tudi nij dobila pomena, ki bi sezal čez §. 12 obč. drž. zak., tako da se ima . . . sodnija tudi v prihodnje pri uporabljanji zavoljo jezika rabe odločilnih zakonov in naredeb v posameznih slučajih ravnati po določilih justično-ministerskega ukaza od 15. marca 1862,

št. 865; od 20. oktobra 1866, št. 1861 in od 5. septembra 1867, št. 8636.

V Gradci, dne 12. oktobra 1881.

Waser m/p.

„Narod“ dostavlja: „Kaj določujejo navedeni justičnega ministerstva ukazi? Določujejo, v kratkem rečeno, da se imajo slovenske vloge, bodi-si v kazenskih, bodi-si v civilnih zadevah, sprejemati, da se imajo v ravno tistem jeziku reševati, da se imajo zapisniki s slovenskimi strankami pisati slovenski itd. Z jedno besedo, slovenski naš jezik je zadobil zopet tisto veljavo pri sodnijah, katera mu po vsej pravici gre. Gospod Waser pa je dobil nekaj, kar mu tudi po vsej pravici gre in kar mu prav iz najglobkejšega srca privoščimo. Hajdi, narodnjaki, zdaj na noge! Zahtevajte povsod pri sodnijah odločno, da se vam pišejo zapisniki slovenski, vlagajte slovenske vloge in zahtevajte strogo, da se vam tudi v slovenščini rešujejo! Postava velja uže od leta 1862, in nobeden sodnik na Kranjskem, spodnjem Štajerskem in spodnjem Koroškem se ne more s tem izgovarjati, da nij slovenščine zmožen. Če je nij zmožen, gre naj široko po svetu, pri nas pa nij sposoben službovati! Narodne naše duhovnike in učitelje pa prosimo, da to rzsodbo pravnega ministerstva raztolmačijo pri prostemu ljudstvu. Še smo gospodarji na lastnej zemlji in ne bodemo več podlaga tujčevej peti.

Gospodu ministru dr. Pražaku, ki je vender jedenkrat nekaj napravil, pa kličemo: slava!“

Gospodarske stvari.

Južna železnica in trženje z lesom v Podravji.

III. Zadnjič razložene tarife za prevažanje lesa po južnej železnici so zaradi tega tako čudno nastavljene, ker ravnateljstvo misli, da tisti, ki največ nalaga lesa, tudi naj ima najmanjše plačilo za vožnino. To bi veljalo, ko bi bilo več železnic ali vožnih močij na razpolago. Ali temu ni tako. Kdor hoče iz Podravja les dalje pošiljati in ž njim barantati, ta ga mora na južno železnico naložiti, posebno, ako trži v južne kraje ogerske. Tje se more les pošiljati le po južnej železnici ali po Dravi. Toda po Dravi vozijo flosarji samo pol leta; ostane toraj edino le južna železnica.

Dalje znano je, koliko lesa potrebuje južna Ogerska poprek, v dobrih letinah malo več, v slabih malo menje. Zato je tudi južnej železnici znano število vagonov, kateri se poprek z lesom ob Podravji za južno Ogersko naložijo. Njej se ni bati, da bi jih zgubila, pa tudi nadejati ne, da se jej število vagonov z lesom naloženih po-

množi. Južnej železnici je toraj vse jedno, ali les pošilja jeden liferant ali 100 liferantov. Ona dobi svoje primerno vsako leto jednake vožnine. Ali zo nas gozdne posestnike, manjše lesne trgovce ni vse jedno, kako ona tarife nastavlja. Ko bi vsem bile nastavljene jednake tarife, shajati mogli bi vsi. Sedaj pa manjši liferanti in posestniki propadamo ne na korist južnej železnici, ampak na dobiček velikim, večjidel judovskim liferantom.

Po naših mislih bila bi južna železnica še na dobičku, ako bi hotela vsem jednakih tarif dovoliti. Kajti mi ne zahtevamo najnižjih tarif, kakor jih ima jud Hirschler, namreč 1 gl. 20 kr., če naloži 1000 vagonov. Marveč mi smo zadovoljni, če se vsem z judom vred nastavi 1 gl. 40 kr. ali kaj podobnega. Ker je število naloženih vagonov vsako leto blizu jednako, dobila bi železnica mnogo več za vožnino, a nam bi pomagala izpod judovskega jarma. Reč je toraj jasna; prošnje so vložene, treba je le, da se uslišijo!

Nov način ozdravljanja vrančnega prisada in družih kužnih bolezni.

III. Naj v dokaz tega le en sam slučaj navedemo.

Pred tremi leti prikazal se je vrančni prisad v neki vasi na Franboskem, kjer ga uže več let ni bilo. Tri krave, ki so poginile, julija meseca leta 1878. so se zakopalo na več hektarjev velik travnik na razne kraje; travnik je nekoliko visel. Kraj in velikost jam se še dan danes more zaradi sledečih znamenj določiti: okoli in okoli jame je razpoka, ker se je zemlja posedla in trava zaradi obilne gnojilne moče veliko lepše raste, ter je bolj temno zelena in sočnata. Skozi dve leti se je v raznih časih preiskavala zemlja na teh jamah in zmerom se je dokazala nazočnost trosa vrančnega prisada. Ker se je pa dvomilo o resničnosti te preiskave, dal je Pasteur okoli vsake take jame napraviti ograjo, v katere so potem 4 ovce zaprli. Nadzorovati ta poskus, napravile so se v bližini tudi taki prostori, kamor se jo zaprlo tudi po 4 ovac iz iste čede. Začetek tega poskusa bil je 18. avgusta 1880, toraj celi 2 leti potem, ko so kravo zakopali. — In gledite! — uže 25. avgusta je prva ovca za vrančnim prisadom poginila, katera je živela nad jamo pokopane krave; za njo šle so tudi druge. — Tako je tudi teorija Pasteur-leva o raztrošenju vrančnega prisada popolnem dokazana.

Da se toraj enake kužne bolezni ne širijo, treba je živino, ki je poginila za vrančnim prisadom, zakopati tam, kjer je slaba zemlja in kjer se živina ne pase. Še boljše je, se ve da, mrhovino z živim apnom ali pa z drugimi kemičnimi pripomočki popolnem sožgati in potem zakopati, kakor postava velevala.

Podlaga za postopanje proti tej bolezni je dana, gosposka in posamezni gospodarji naj pa zato skrbijo, da se vse natančno zgodi, kar je

neobhodno potrebuo, da se te hude šibe, katera je v nekaterih krajih in v vročih poletjih zelo navadna, obvarujemo. Pomagaj si sam, in Bog ti bode pomagal!

Polnež,

na Štajerskem „punež“ imenovan, je vino, s katerim se drugi sodi polnijo, kar se vina s časom v njih posuši. Ta polnež mora biti, če le mogoče, iste dobrote, katere je zapoljeno vino. Nikdar bi polnež ne smel slabejše sorte vino biti. Če kdo nima potrebnega in pripravnega polneža, je najbolje toliko kamčkov kremenastih v sod spustiti, da vino do pilke stopi. Se ve da se more skrbno gledati na to, da so kamčeki čisti kremen. Apneni kamni ali tudi drugi bi vino pokvarili.

Dopisi.

lz Ptujskega polja. (Zmešnjave pri zidanji novih šol.) Sedanja šola pri sv. Marku niže Ptuja je z ozirom na število otrok vsa pretesna; — to sprevidi vsak pameten človek, ki ondodne razmere pozna. Zato pa je tamošnji krajni šolski svet že pred 2 letoma tudi sklenil sedanje šolsko poslopje primerno povečati, čemur so vsi župani radi pritrtili. Po nasvetu sl. okrajnega šolskega sveta izdelal je Ptujski inženir g. J. Dolazi načrt za povečano šolo, in sestavil tudi proračun stroškov; za kar si je računil bornih (!?) 196 gld. Na prošnjo krajnega šolskega sveta je sicer 96 gld. v korist nove šole velikodušno spregledal, ali pri vsem tem je bila šola na papirji vendar še tako osoljena, da bi bili ljudje prav lahko vso veselje do zidanja zgubili. Tudi povečanje stare šole je v proračunu vse previsoko nastavljeno; kajti 10.824 gld. 57 kr. v sedanjih slabih časih ni mala reč. Ali Markovčani se niso dali ustrašiti, ampak so vsled nasveta sl. okrajnega šolskega sveta, ki je obljubil iz Štajerske hranilnice priskrbeti zdatno podporo, sprejeli dragi načrt in visoki proračun, misleči, da se z družinimi močmi da vse dognati. Vse to se je vršilo že po zimi od l. 1879 do l. 1880; in zdaj proti koncu l. 1881 še je vse tako, kakor je bilo takrat, izvzemši cele kupe ukazov. Kaj je temu uzrok? Od vsega časa sem bi se bilo lahko že mnogo storilo in brez dvoma bi se vkljub slabim časom bilo tudi storilo, ko bi ne bile nepričakovane ovire vmes prišle, in sicer od take strani, od ktere bi se jih bilo najmenje nadejati. Le prevdarite! Slavni okrajni šolski svet v Ptujju je načrt nove šole s proračunom, podpisanim od vseh županov Markovske fare odobril, je zaradi tega več sej sklical, je krajnemu šolskemu svetu pri sv. Marku dne 5. marca, 7. junija in 20. avgusta t. l. pod kaznijo zaukazal z zidanjem šole kmalu pričeti, a kako? ker slavni okrajni šolski svet načrta s proračunom vred, ki ga že od l.

februarja l. 1880 v Ptujju ima, nazaj ne pošlje. Menda je še tudi on, kakor Markovčani, sprevidel, da je načrt vsled njegovih novih ukazov postal celo nepotreben. Kajti med tem, ko se je Markovskemu krajnemu šolskemu svetu od okrajnega šol. sveta zaporedoma zaukazovalo, šolo s 4 razredi, toliko vsaj jih ima omenjeni načrt, zidati, je začel ravno tisti okrajni šolski svet Stojnsko občino z nekim ukazom sl. deželnega šolskega sveta, ki je od l. 1874 med prašnatimi spisi v kancliji pozabljen ležal, begati in jej ukazovati, da mora lastno šolo v Stojncih imeti. Sprva so hoteli Meretinci k fari sv. Marjete, Stojnci pa k sv. Marku. Pa kaj je gospodom mar za fare, zato so dne 2. maja 1881 merili daljavo od sv. Marka do Stojnc in od Stojnc do sv. Marjete, so pisali protokole in imeli precej živahno sejo, kajti Meretinci in Stojnci od nove šole niso hoteli ničesar vedeti. Toda vkljub vsem ugovorom se je Stojnski občini od okrajnega šolskega sveta dne 20. maja 1881 naznanilo, da je slavni deželni šolski svet z odlokom od dne 9. maja l. 1881 št. 2699 Meretince pri šoli sv. Marjete pustil, Stojncem pa zaukazal, da morajo lastno šolo imeti, ker so od sv. Marka preveč oddaljeni. In da se stroškov ne bi preveč zbali, njim je obljubil iz Štajerske hranilnice 800 gld. podpore. Ali z 800 gld. se nova šola ne postavi; ljudstvo pa, ki mora precej sveta z lukom prevoziti, preden za deco potrební denar vkup spravi, je preubogo in tako že čez in čez zadolženo, kako bi zamoglo zdatno pomagati? Ponuja se občini sicer neka zidana hiša za 4500 gld., ali pri takem znesku je objubljenih 8 stotakov le mala pomoč. Vrh tega bi vsa hiša, kakor je komisija dne 7. oktobra t. l. sama sprevidela, morala biti povišana in precej predelana. Kde je potem še znotranja oprava? In če se vkljub vsem ugovorom v Stojncih vendarle šola ustanovi, je pri sv. Marku 4 razredna odveč, prvotni načrt s proračunom zastonj, dozdanji stroški za badav; treba bo novega načrta in še novih stroškov, kar vse zakrivila višja šolska gospoda s svojimi naglimi ukazi. Sicer pa v Stojncih lastne šole treba ni, ker imajo k sv. Marku lepo, uglajeno okrajno cesto in najdalji le eno uro hoda. Dokler pa Stojnske šolske stvari ne bodo dognane, ne moreje Markovčani ničesar začeti. Vprašamo zdaj še le: Kdo je kriv, da se potrebno zidanje zavleče? To naj razsodijo čitatelji sami.

lz Gradca. (Obravnave v deželnem zboru.) Deželni zbor je imel letos za vsem 16 sej, ter se je končal 8. oktobra. Izmed obravnav in sklepov navajamo le bolj zanimive, dasiravno sedanja večina deželnega zbora za Slovence zanimiva biti ne more. Kdor pozna liberalce, ta tako ve, da ne morejo kaj dobrega v obče, najmanje pa za Slovence storiti. Razun onih stvari, o katerih smo zadnjič poročali, hočemo še sledeče omeniti: Vsled vladinega predloga o domovinski

pravici se je sklenilo, da ima zanaprej vsakdo domovinsko pravico v tisti srenji, v kateri je deset let zaporedoma živel, ter ni kake veče sodnijske kazni prestati imel. Do zdaj pa so morali rojstni kraji take ljudi na starost preživiti, kateri so svoje moči v mestih ali tovarnah porabljali. Ko se je o deželnem proračunu govorilo, sta poslanca Kukovec in Žolgar na marsiktere napake opozarjala. Kukovec je grajal ono policijsko nadzovanje učiteljev za odmerjevanje petletnih doklad, kar se njihovega političnega ali narodnega mnenja tiče. Žolgar pa je omenjal nevarnost, ktera preti slovenskemu šolstvu po nemškem „Schulvereinu“ v moraličnem oziru za posamezne učitelje, kakor tudi v oziru na dober uspeh ljudske šole. Nava- jal je več nepotrebnih stroškov v deželnih pisarnah, grajal dosedanje okorno in predrago uredbo za navadne tožbe, po koji se stroški med 80 do 100 gl. naberejo, če toži kak advokat, zakotni pisar ali pa zasebnik za kak znesek od 5—20 goldinarjev. Pri takih tožbenih razmerah bo ljudstvo v kratkih letih po postavni poti večinoma popolnem obožalo. Nadalje je odsvetoval, oni staroslavni „grad“ v Gradci graškemu mestu podariti, ter zahteval, naj bi graško mesto saj nekaj stroškov za olepšavo tega „gradu“ trpelo. Ali liberalci so pri vsem tem „grad“ podarili Gračanom. V zatirovanje trtne uši se je 9000 gl. odločilo, če še bo potreba in dokler država teh stroškov ne prevzame. Deželna doklada bo za prihodnje leto za dva odstotka manjša, kakor do zdaj, od vžitnine pa ostane doklada 10%, kakor je bila že lansko leto. Vladin predlog o dvojni upravi so liberalci odbili, konservativni in slovenski poslanci pa so predlagali, naj bi se vse odpravilo, kar je deželni samoupravi nasprotno. Za daljo popravo Murskega obrežja se je dovolilo 30.000 gold., za stavbo mosta čez Dravo pri Ormoži 6000 gold. in za napravo ceste od železniške postaje pri Slovenski Bistrici čez Ložniško dolino do vasi Pečke 10.000 gold, Zarad Slatine se imajo sklicati zvedenci, ki bodo nasvetovali, kaj je za povzdigo tega kopališča potrebno; kar se pa tiče železnice od Polčan čez Slatino, ima deželni odbor potrebne reči pretresavati in v prihodnjem zasedenji deželnega zbora primerne predloge staviti.

Iz Ptuja. (Ogenj.) Pretekli četrtek vnel se je ogenj na Hajdini, ter je posestniku St. vpepelil hram in vso obširno gospodarstveno poslopje z vsemi shrambami in zalogami. Revez bil je sicer zavarovan, pa le za nekaj malega. Govori se, da je ogenj bil zatorjen po deci. Gospodarji! shranjajte si žveplenke skrbneje, pa bode mnogo manje škode in javkanja. Da ogenj ni dalje segnol, ta zasluga gre v prvi vrsti ptujskemu gasilnemu društvu, ki se je v kratkem skupilo in v priličnem broji, bilo je okolo 30 mož, prihitelo v Hajdino: na dalje pa tudi Hajdinčanom samim, ki so omenjene gasileo dragovoljno in zdatno

podpirali. Pri takih prilikah se navadno mnogo ljudstva skupi, pa največji del pride le samo zijat, nekteri še celo z namero, če bi se morti dalo kaj ukrasti, pomagačev in braniteljev pa se malo najde; to je sramota. Nekteri so še denešnji mnenja, da gasilno društvo vleče prav mastno plačo; temu nije taka; plače ne dobivajo nikake, še orodje morajo si deloma sami nakupovati in marsikteri vsled gasenja zboli ali se kaj poškodovi, če druga ne, vsaj oblačilo, koje si tudi vsak za svoje denarje spraviti mora. Zatoraj hvala in poštenje vsakemu, komur gre, in nikdor njim ne more zameriti, če si večasih tudi gasijo osušeno grlo in se v svojih uniformah občudavati dajo; to nikomur nič ne škodi!

Od sv. Pavla v Savinskej dolini. (Izseljenje v Ameriko.) Naj naznani „Gospodar“, da se je 23. oktobra t. l. iz naše fare pet rodbin, t. j. 21 oseb v južno Ameriko, v cesarstvo „Brazilijo“ preselilo. Med temi je eden mož 76 let, ena žena 63 let stara; otrok imajo seboj vsake starosti, od 1 do 13 leta. Akoravno se jim je od vseh strani pravilo, kako žalostna poročila pošiljajo izseljenci iz teh krajev nazaj, da hi radi zopet v Evropo se podali, če bi le denarjev za pot imeli, se vendar, zapeljani od brezvestnih agentov, niso dali prepričati. Nekteri od teh imajo le denarjev za vožnjo tje, kaj pa potem? Dostavek uredništva! žal in strah nas je za te Slovence! Sicer pa bode treba na to reč bolje paziti slovenskemu časništvu. Izseljevanje iz Evrope ni nič novega, a treba je reč urediti, da ljudje ne bodo zapeljevani in da slovanstvo zgube ne trpi.

Iz Koroškega. (Razne novosti). Sedaj uže skoro Slovenci ne smemo nikamor resnice pisati, kako se nam hudo godi; ker dotične liste v nevarnost spravimo, da jih konfiscirajo. V tej reči moramo slovenske državne poslance štajerske, kranjske in goriške prositi, da se za nas potegnejo v državnem zboru. Zlasti huda se nam godi za stran šolstva, 130.000 nas je in plačujemo zvesto svoje dače in dajemo pošteno svoje sinove k vojakom, a slovenske šole nimamo nobene; naša deca niti slovenskih črk ne pozna in še katekizma čitati ne more. Reven nevednež ali kosmat lažnjivec ali nesramen hinavec je, kdor pri nas ne vidi in ne priznava, da se naše narodne pravice v kljub § 19. osnovnih pravic z nogami teptajo. — Snega so nam dne 16. oktobra debelo nasipali iz oblačnega neba, v par dnevih je v nižavah zopet preminol in toraj škoda ni prevelika. Poljskih mišij se prikazuje toliko, da je res strah in groza in grdo vse razrovajo po njivah in travnikih. — V Terbiži je se 60letni fижakar Jožef Fohn obesil, njegov brat pa letos o binškoših jednako smrt storil. — Vsa Koroška šteje samo 4 živinozdravnike, kar je premalo. V št. Mohoru bila je čudna živinska razstava: katero živinče je imelo največji

trebuh, temu je se priznala premija, na druge lastnosti se ni gledalo toliko!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Dnes 27. oktobra zvečer ob 8. uri se pripeljata italijanski kralj Umberto in kraljica Margarita nad Pontebo, Beljak, Celovec, Judenburg, Bruck itd. v Dunaj obiskovat našega cesarja in ponujat italijansko prijateljstvo in zvezo, na katero pri nas le nemški liberalci in magjarski politikarji verujejo, vsi drugi smo neverni Tomaži. — Naslednik baronu Hajmerlu na ministerskem stolu zunanjih naših zadev bode baje ogerski grof Kalnoki, sedaj cesarjev poslanik pri ruskem carji; mož je 49 let star in konservativec. — Naš štajerski c. k. namestnik baron Kütbeck pride baje na Tirolsko, tamošnji namestnik Witman pa na Moravsko, ker ume česki, Štajerci pa baje dobimo ministra barona Konrada, katerega naša večina v državnem zboru ne bode trpela več. — Deželni zbori dokončali so vsi delovanje, večjidel veliko mirneje, kakor je po razsajanji nemških liberalcev bilo pričakovati; le pri sklepu so skušali žaliti vlado na Kranjskem liberalni zagrizenec baron Abfaltrern, na Českem kneza Schönburg in Auersperg in v Spodnji Avstriji nemški jud Kuranda. Čudno je to da imajo ondi, kder liberalci gospodarijo dežele največjih doklad na gruntni davek: na Štajerskem 36%, na Koroškem 43%, velika Galicija shaja s 27%. Znamenito je tudi, da Saleburški deželni zbor jednako koroškemu, kranjskemu in tržaškemu prosi vlado, naj Rudolfovo železnico podaljša do Trsta in zveže z Gizelino železnico. Česki zbor je postavil sprejel, po kateri se v vsakem okraji priredi posojilnica. — Uradnike na Slovenskem je nekaj iznemiril zaukaz ministra dr. Pražaka, da se imajo pri sodnijah sprejemati slovenske vloge in slovenski reševati ter protokoli s slovenskimi strankami slovenski zapisovati. Gospoda se vsaj tako lahko prepriča, da so dnevi nemško-liberalnega gospodstva pri kraju. — Ogerski davkeplačilci so predlanskim in lani 80 milijonov goldinarjev dolžni ostali. V sosednem Medjimurji dobijo novo magjarsko dačo, namreč: užitnino na meso in vino, katero ljudje doma jedó in pijejo. Poslanec ali ablegat Urvary pa jim ne bode nič kaj pomagal iz sile. Hrvatje čutijo čedalje boljše pritisk magjarske vlade; zato se širi bojazen za neodvisnost po vsej deželi, tem bolje, ker je tiskovna svoboda huje zadušena, kakor pri nas.

Vnanje države Iz Vratislava izgnani knez-škof Förster je v našem Slezkem umrl. Dasiravno priljubljen pri nemškem cesarjeviči in cesarici, vendar nemški cesar ni dovolil, da bi mrtvega škofa v Vratislav slovesno prenesli in pokopali. Še le ko so katoličani prosili Bismarka, bilo je to dovoljeno. Bismark je toraj boljši in več, kakor cesar. Sicer pa smrt tudi pri starem cesarji

na dveri trka, kajti ove dni raznesla se je govorica, da je umrl, pa še ni bilo res. — O potovanju ruskega carja, da se snide z našim cesarjem, je zopet vse tiho. — Rumunski oficirji merijo in narisavajo vse prelazi in soteske, ki peljajo iz Rumunije čez in skozi Karpatsko gorovje v Erdeljsko in Ogersko. — Srbskega kneza hočejo pri bližnji skupščini proglasiti za kralja; turški sultan ga baje namerava prvi priznati in sploh iz jeze do Avstrije podpirati. — Grki zasedli so vse turške dežele jim odkazane in odpuščajo vojake domov; turški sultan pa zbira svoje okolo Soluna, ker se boji, da nebi tje prišla avstrijska armada. — Italijani čejo mahoma biti nam prijatelji in zavezniki in razpuščajo „irredentovske“ družbe, ki so nameravale Avstriji vzeti Trst in južno Tirolsko. Zoper sv. očeta pa razsajajo huje, kakor poprej. Pravijo, da je treba papeža prognati iz Italije, kakor je bil iztiran neapolitanski kralj. — V Parizi bil je očiten shod atejistov, t. j. bogatajileev. Strašno so govorili zoper Boga, krščanstvo, duhovnike in sv. cerkev. Gambetta jih podpira in ta človek utegne v kratkem postati minister. V Tuneskem je palo do sedaj 900 vojakov in 15.000 jih je zbolelo. Sedaj marširajo Francozi v Kajruan, glavno skrivališče Arabov. — Španjolci nameravajo Pireneje, planine, predreti za novo železnico na Francosko. — Angleški minister Gladstone prebiva na gradu Howarden, varovan od množine policajev, ker se boji razkačenih Ireev. Irska liga je v oklici Iream nasvetovala, da najemniki ne smejo grajščakom nobene najemščine plačevati, dokler bodo angleški ministri irske poslance zaprte puščali v jetiščih. Iz Egipta so Angleži in Francozi svoje ladije pozvali nazaj in egiptovski vice-kralj se je turškega sultana trdneje oklenol. V Arabiji pa baje snujejo neodvisno državo od Turčije.

Za poduk in kratek čas.

Kula Ali paše Čengić-a.

II. Dne 1. septembra na angeljsko nedeljo meševal sem prvokrat, odkar sem Brod zapustil, v katoliški bosanski cerkvi Sarajevski. Tri leta že niso peli zvonovi pri tej cerkvi, še le s prihodom naše armade so se tudi tem trem zvoncev bronasti jeziki odvezali, da odslej svobodno pojô čast božjo, svobodno vabijo vernike k svetej službi in jim svobodno pevajo mrtvaško slovo. Ko sem ob šestih zjutra došel v cerkvico, bilo je že kakih deset Bošnjakov in Bošnjakinj pričujočih. Pa predno se opravi in k altarju pristopim, bili so prostori že skoro polni pobožnikov, ki so med celim opravilom klečali ter se prav spodbudljivo vedli. Pri poglavitnih mešnih delih so se do tal priklanjali in molili z razpetimi rokami. Med mešo so pristopile k svetemu obhajilu 4 usmiljene sestre,

katerih vzgledno življenje blagotvorno upliva na Bošnjake katere koli vere. Po opravi obiščem še mladega župnika o. Jakopa Marič-a, rojenega Sarajevčana, ki mi je v marsikterih rečeh pravo luč prižgal ter o žalostnem položaji katoliških prebivalcev tako temno podobo naslikal, da bi še najjasnejše oko ne našlo svitle pike, da bi na njej odpočilo. Župnik sam je bil v vednem strahu, da ga danes ali jutre ne posekajo turški divjaki, ki so mu očitali, da so frančiškani krivi zasedanja Bosne po našej vojski, ker so bojda oni pisali avstrijskemu cesarju, naj pošlje vojakov, rešit uboge raje. Po neslavnih delih slavni Hadži-Lojo je dvakrat naznanil župniku in strogo ukazal, da mora mahoma vse cekine iz cerkvene denarnice njemu za vojaške potrebe izročiti. Ker pak tega storiti ni hotel, in če bi hotel, ni mogel in če bi mogel, ni smel, ker je le oskrbnik, a ne posestnik cerkvenega premoženja, prigromeli so trije lupeži, vlomili cerkvene duri in so pobrali vse dragocevnosti. Tudi usmiljene sestre so si užile dovolj strahu pred zdvijano druhaljo. Odkar so došle v Sarajevo niso nikoli prestopile domačega praga na ulico. V 6 letih se niso še toliko po mestu ozrle, da bi znale, kdo biva v najbližnjih, sosednih hišah. Na dan 19. avgusta tresle so se strahu ko šibice na vodi. Na vse zgodaj so se podale v cerkvo k svetej meši; pa ta ni še se dobro pričela, ko nastane na vseh straneh strašen hrup in trušč. Kanoni in puške so jele pokati, da so okna klepetala in se tresla tla. Po cerkvi so jokali ljudje in se križema gnjetli, da je moral duhovnik sv. opravilo prenehati in pričujoče lepo poprositi, naj se vendar do konca sv. daritve mirno zadržé. Po dovršenih molitvah poskrile so se sestre v pozemeljske kleti, kder so čakale dalnje osode. Prikazale so se na solnce še le, ko jim je veselo ukanje po ulicah naznanjalo, da je Sarajevo dobilo novega gospodarja. Takoj drugi dan ste se dve zadovoljno ponudile v postrežbo ranjenikom, kateri trudapolni in požrtvovalni posel ste opravljali, kakor dve preskrbni Marti vsem v veliko začudenje in v občo pohvalo, dokler niso odprle svojih šol. Njima na pomoč je priskočila neka vrla katoliška Sarajevčanka, ki bi bila menda svoje srce iztrgala in svoje oko izdrila in ga revežem podala, ako bi jim s tem le vstreči zamogla. Resnici ne bodé na kvar, če rečem, da še v svojem življenji nisem videl in spoznal dobrotljivejše žene od te priproste, pa preblage matere, kateri je bilo ravnilo in vodilo oni zlata vredni nauk: kar si dobrega storil, zabi in stori kaj boljšega. Ko se nekega poludne na stopnicah srečava, povpraša me brez ovinok, ako mi treba kake reči. Eh! se vé potreboval sem ne le nič, ampak vse, pa kaj hočeš, odvrnem, vsaj vsi katoličani nimate druga ko bogato revščino. Da dušo! pritegne besedo, jaz imam še tega in onega, samo povej, česar najboljše krvavo pogrešaš. Če je pa temu tako, prosil bi le, da mi opereš obleko, ki že več tednov vode čaka. Dok-

ler ostaneš v Sarajevu, hočem ti to rada, kakor lastnemu sinu oskrbovati, vsaj mi je v koči hčerka, ki ume „košulje s sapunom“ prati. Poprej ko se razideva, da se odslej skoro vsaki dan vidiva, razodene mi še svoje veliko veselje pa tudi ne manjo žalost, da ima namreč sina — duhovnika frančiškana, pomočnika na Osovi pri Žepču, pa ne vč, ali še živi ali so ga turčini usmrtili. Kaj? na Osovi je sin in Mato Baljič? Da dražestno srce! razvedri se jej čelo in lice, in hiti nadaljevati, živi li Mato? Dakako! zdrav je in krepek in vesel in ljubeznjiv, da me je k svojemu župniku na Osovo spremljal in me vrlo dobro pogostil v Žepču. Pri teh besedah se mi je zdelo, da se žena z ednim okom smeji a z drugim joče. Znala ni in vedela, kako bi mi povrnila tako sladka poročila. Rad nerad sem jej moral obljubiti, da hočem prav pogosto njeno hišo v Latinluku obiskati in se pri domačih razveseljevati. Žal mi ni bilo nikdar, kedarkoli sem obiskal — in zgodilo se ni redko — to pošteno, bogaboječo krščansko družino, ki mi ostane za vselej in vse vedno večne veke v sladkem spominu. — Edinega dne 3. septembra nismo imeli mrliča; zato so nam pa drugega dne trije umeli, med temi tudi major Eimansberger 52. pešpolka. Revež je grozno trpel pri svojej rani skozi prsi; ali še huje skeleča rana mu je bila zapuščena žena s nepreskrbljenimi otroci v Gradci. Vskliknil je še neposredno pred smrtjo: Kaj meni bolečine? ali moja vboga žena in moji ubogi otroci! . . . Drugega dne ob štirih smo zagrnili dobrega očeta v bosansko zemljo, daleč proč od njegove familije, ki mu še groba ne more s svojimi solzami rositi. — Pa ne le v bolenišnici, tudi v njeni bližini je smrt pobirala svoje žitve. Kakih 150 korakov od lazareta je nevisok zelen grič, na katerem so bili navadno vjeti Turki na smrt obsojeni in tudi usmrteni. Ravno dne 27. avgusta obsodila je nagla vojaška sodnija, obstoječa iz 7 mož, starikastega mohamedanskega učitelja, da se obesi, ker je šuntal k puntu odrasle in mlade. Pomiloščen je bil le toliko, da so ga ustrelili, a ne obesili, kar je za mohamedanca največja sramota in najgorja zguba, ker obešenec po mnenji turčinov ne doseže rajskega veselja. Pred smrtjo poprosil je še za abdest, to je, da mu prinesó vode za umivanje in očiščenje grehov. Pri mohamedanih je namreč abdest to, kar pri kristijanah spoved. Kdor vzeme abdest, je po njihovej veri prost in čist vseh grehov, da jih ima še toliko in še tako težkih. Zato poje narodna pesen o abdestu:

No što bludi i hara i ždere,
Da mu hladna voda vse opere.

(Dalje prihod.)

Smešnica 43. Neki vojak, ki je pri celej bateriji kanonov na straži stal, se je šel v hudej zimi k bližnjemu krčmarju v hišo gret. Pa so ga dobili, brž zaprli, i potem pred stotnika postavili, kjer so ga pitali, zakaj je to storil. On pa se

modro odreže: Eden sam itak kanonov ukrasti ne zamore; ako jih pa več pride, jim tega jaz za-
brani nikdar ne morem. Slavomil.

Razne stvari.

(*Ljubljanski knezoškof*) so dobili sivo mreno črez očesno punčico, in so oslepnoli, toda nek dunajski zdravnik je mreno predrl in sedaj zopet dobro vidijo.

(*Celjski nadučitelj*) g. Lopan bil je surovo napadan od „Cillier Zeitung“ in zatoraj je se odpovedal uredništvu in sodelovanju pri „Popotniku“, kateri list se je do sedaj tiskal v g. Rakuševj tiskarni.

(† *Umrli*) je v Gradci g. Alojzij Nord, bivši okrajni glavav v Mahrenbergu, 76 let star.

(*Nemško cerkev v Celji*) bodo naš milostljivi knez in škof blagoslavljali v nedeljo 30. oktobra tega leta.

(*Potres*) občutili so zopet v Zagrebu dne 23. oktobra. Sunilo je precej trikrat; čulo je se podzemeljsko šumenje in grmenje.

(*Konji vsli*) so na velikej cesti od Ormoža do Velike nedelje dne 18. oktobra, ko se je posestnik Fr. Meško domov peljal. Voz raztrupan je pal v Lešnico, konja sta zbežala v Ormož, a Martin Zorko, ki je nesrečno bil z voza vržen, je drugi dan moral umreti.)

(*V hranilnico mariborsko*) je nekdo vložil 50 gl., iz njih naredil 1500 gl. in potem hotel v Ptuji na knjižice od nekega trgovca imeti 250 gl. na posodo. Goljuf je zaprt.

(*Iz kajhe všel*) je v Slov. Gradci nek Anton Pfeifer in Jurkloštra.

(*Na sejmi v Tinskem*) je nekdo kravo kupil od Jakoba Saleja in mu jo plačal s 4 desetaki — ponarejenimi. Goljuf je pete srečno odnesel.

(*Nesrečna pijanost*) je kriva, da so Janezu Spolenjaku v krčmi „zur grünen Wiese“ pri sv. Jurji na južnej železnici iz listnice ukradli 57 gl. Janezu Črešniku pri „Mostmicheln“ v Muti pa 40 gold.

(*„Cillier Zeitung“*) bila je konfiscirana, ker je preveč modrovala, kako se ima vladariti. Res drzno, kako se slabo izšolan človek, bivši komedijant, upa o rečeh pisariti, o katerih nič temeljitega ne ume in le čivka, kakor mu dunajski večji liberalno-nemški listi žvižgajo.

(*V Veržeji*) je Anton Koroša staro puško snažil. Neznajoč, da je nabita, ni veliko pazil. Naenkrat se puška sproži in gosto svinčno zrnje zadene 15letnega Janeza Rantašo v levo ramo. Siromak je hudo, nevarno ranjen.

(*Slabo gospodarijo celjski liberalci*) pod vodstvom dr. Neckermanna. Mesto ima lepih dohodkov: od hranilnice 7500 gl., od mavte 5000 gl., od gozdov 2030 gl., najemščine 1214 gl. Vkljub temu so meščani nenavadno z dokladami obloženi, pesji davek mora dati 500 gl., 2% na najemščine

2740 gl., 35% na direktni davek 11550 gl., ostanek pa 15% doklada na meso in vino, 15% na pripeljano vino in žganjico in 15% na užitnino od piva in vina. Ker liberalci z denarji povsod pometajo, zato morajo ljudje drago meso jesti in slabo pivo in vino piti.

(*Cigani*) so prišli v okolico pri Radgoni in kradejo in goljufajo po starej navadi.

(*V Dravo skočila*) je v Mariboru 29letna natakara Marija Pflingstel, od ničvrednega možkega zapeljana in potem s 6tedenskim detetom vred zapuščena.

(*Celjska čitalnica*) vabi k rednej občnej skupščini v Celji v nedeljo dne 30. vinotoko t. l. ob sedmih zečer. Dnevni red: 1. Govor g. ravnatelja, 2. Poročilo g. tajnika. 3. Poročilo g. blagajnika. 4. Poročilo g. knjižničarja. 5. Volitev odbora za novo društveno leto. 6. Posvetovanje zarad novega pevovodje. 7. Volitev pregledovalcev računov. 8. Razni predlogi.

(*Politično-narodno gospodarsko društvo*) pri sv. Lovrenci v Slov. goricah ima javni občni zbor v nedeljo 30. oktobra ob 3. uri popoldne. Rodoljube nljudno vabi odbor.

(*Župnik imenovan*) je za sv. Anton na Pohorji č. g. M. Bračko, za župnijo v Pernicah prezentiran je č. g. Anton Ostrožnik.

(*Strašno zločinstvo*) so blizu Vesprima naredili tolovaji: Pölezzer, Piringer in Szeplaky. V Paloti so po noči vdrli v hišo juda Golda, umorili njega in še 8 oseb, med temi 2 kristijanski dekli, ter hišo izropali. V Unghvaru bili so tolovaji ugrabljeni.

(*Posestvo „Christinenhof“*) pri Celji je kupil g. Gyula plem. Szepsi Martonos.

(*„Celjanka“*) zopet obira mešnike, in sicer prav surovo napada č. g. Ferenčaka mnogospšтовanega in vestnega župnika Vojniškega.

(*Dražbe*). 2. nov. Fr. Iljaš v Pavlovskem vrhu 1270 gld. Martin Držanič v Arnovem selu 970 fl. Franc Knaflič v Vodreži 2916 fl. And. Ostršek v Pečevniku 308 fl. Lojz Bergener v Vojniku 7530 fl. in 2050 fl. Mat. Kodrič v Rogaci 3430 fl. Friedauer v Lubstovi 955 fl. 4. nov. M. Vodušek v Pleterj 1330 fl. Jož. Falež v Slivnici 13355 gld.

Loterijne številke:

V Gradci 22. oktobra 1881: 17, 77, 14, 66, 39.

Na Dunaji „ „ 25, 27, 31, 85, 42.

Prihodnje srečkanje: 5. novembra 1881.

Prodavanje cerkvenega vina.

Dne 10. novembra t. l., to je v četrtek pred Martinovom, bo se v cerkveni kleti sv. Marjete na Pesnici v Nebovi 26 polovnjakov pozno nabranega, dobrega vina po dražbi prodavalo.

1—2

Cerkveno predstojništvo pri sv. Marjeti na Pesnici.

Cerkvenega vina

več polovnjakov jako dobrega bode se dne 2. novembra t. l. na Svičini iz cerkvene kleti po dražbi prodavalo.

Zahvala in priporočba.

Zahvaljujem se vsem, kateri so me dozdej z naročili podpirali, prav srčno, in priporočujem se jim, kakor tudi sploh p. n. občinstvu, posebno č. g. duhovnikom, uradnikom itd. v daljno naročbo.

Prizadeval si bodem, vsakemu njegovo voljo po svoji najboljši moči izpolniti.

Naročila iz dežele izvršujem ravno tako vestno in pridem oddaljenim tudi na dom mere jemati.

Z velikim spoštovanjem

Franc Jesenko,

2—3 krojač v Mariboru, Pfarrhofgasse št. 15.

RAZPIS.

Na trirazredni, v III. plačilni vrsti stoječi, dekliški šoli v Ljutomeru je služba učiteljice eventualno podučiteljice za defenitivno podeljenje razpisana.

V nemškem in slovenskem jeziku popolnoma zmožne prositeljice imajo svoje obložene prošnje do 5. decembra t. l. po predpisanem potu pri krajnem šolskem svetu v Ljutomeru vložiti.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru
dne 18. oktobra 1881.

Dražba cerkvenega vina

pri sv. Petru pri Mariboru.

V četrtek po vseh svetnikih 3. novembra se bode letošnje cerkveno vino najboljše sorte nad 40 štertinjakov, v polovnjakih z železnimi obroči, pri sv. Petru pri Mariboru javno dražbalo.

Marko Glaser,
kanonik.

Raznovrstne, najboljše očale

napravlja in popravlja mariborski urar

Ferd. Dietinger.

3—3

Lep beli oves

želi kupiti, kolikor ga le kdo hoče prodati,

Jož. Kadlik

v Mariboru, Burgstrasse šte. 22.

Dunajsko zavarovalno društvo na Dunaji.

Poroštvenska zaloga:

goldinarjev 4,500.000 av. velj.

„Dunajsko zavarovalno društvo“ zavaruje

zastonj v prvem leti,

če kdo na 6 let da zavarovati:

hiše, gospodarska poslopja; pri takšnih zavarovanjih prične vplačanje še le v 2. leti in se završuje potem v 5letnih rokih.

Generalni zastopnik v Gradci

G. MICORI

v gosposkej ulici šte. 10.

5—12